

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

Приета с решение на ФС на факултет
Общикономически протокол № /

Adopted by the Faculty Council Decision of
Faculty of General Economics protocol № /

Утвърдил:
Approved by:

Декан – проф. д-р Георги Петрунов
Dean of Faculty – Prof. Georgi Petrunov, PhD

УЧЕБНА ПРОГРАМА SYLLABUS

Учебна дисциплина <i>Course</i>	МИКРОИКОНОМИКА MICROECONOMICS	
Статут на дисциплината <i>Course Category</i>	ЗАДЪЛЖИТЕЛНА COMPULSORY	
Област на висше образование <i>Area of Study</i>	3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ 3. SOCIAL SCIENCES, ECONOMICS AND LAW	
Професионално направление <i>Field of Study</i>	3.8. ИКОНОМИКА ECONOMICS	
Специалност <i>Degree Programme</i>	ВСИЧКИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛНОТО НАПРАВЛЕНИЕ	
Образователно-квалификационна степен <i>Educational and Qualification Degree</i>	БАКАЛАВЪР ПО ИКОНОМИКА BACHELOR OF ECONOMICS	
Факултет <i>Faculty</i>	ОБЩОИКОНОМИЧЕСКИ GENERAL ECONOMICS	
Катедра <i>Department</i>	ИКОНОМИКС ECONOMICS	
Аудиторна заетост <i>Academic Hours</i>	Редовно обучение Full Time	60 часа 60 hours
	Дистанционно обучение Distance Learning	9 часа 9 hours
Извънаудиторна заетост <i>Extracurricular Academic Hours</i>	Редовно обучение Full Time	90 часа 90 hours
	Дистанционно обучение Distance Learning	141 часа 141 hours
Кредити <i>Credits</i>	6 6	
Титуляр <i>Lecturer</i>	КАТЕДРА „ИКОНОМИКС” DEPARTMENT OF ECONOMICS	

АНОТАЦИЯ

1. Дисциплината „Микроикономика“ се чете пред студентите в ОКС „бакалавър“ на всички специалности от професионално направление „Икономика“ от учебната 1993/1994 г. В съдържателно отношение е свързана с изучаваните след нея общоуниверситетски дисциплини „Макроикономика“ и „Световна икономика“.

2. Описание на съдържанието:

В курса по “Микроикономика” се представят мотивите, принципите и целите на рационалното икономическо поведение на индивидуалните стопански субекти (фирми, домакинства, правителство, агенции, неправителствени организации и др.). Основно внимание се отделя на избора на начин на използване на ограничените ресурси за задоволяване на неограничените потребности в пазарна среда чрез конкурентни механизми. Разглеждат се различни пазарни структури и оптимизиращото поведение на производители и потребители, стремящи се към извличане на максимална изгода. Логиката на пазарното взаимодействие се проследява на пазарите на крайни блага и пазарите на ресурси, като резултатите се оценяват чрез критериите за икономическа ефективност и ефикасност. Завършеност на анализите се постига чрез представяне на концепцията за общото пазарно равновесие, пазарните дефекти и необходимостта от държавна намеса на микроравнище с цел подпомагане на конкурентните механизми, създаване на блага, задоволяващи обществени потребности и по-справедливо разпределение на доходите и богатството.

3. Език на преподаване: български

COURSE DESCRIPTION

1. The discipline “Microeconomics” has been taught to students enrolled in Bachelor’s degree in all specialties of professional field “Economics” since the academic 1993/1994 year. In terms of content it is related to the university disciplines “Macroeconomics” and “International Economics”.

2. Content description:

In the “Microeconomics” course, the motives, principles and objectives of rational economic behavior of economic units (firms, households, government, agents and non-government organizations) are presented. Special attention is paid to the choice how the limited resources will be used in order to satisfy the unlimited needs at the market through competitive mechanisms. Various market structures are examined as well as the optimizing behavior of producers and consumers whose main goal is to achieve maximum benefits. The logic of market interaction is studied for the input markets and market of finished goods as the results are assessed through the economic efficiency and economic effectiveness criteria. The analysis end up with the concept of market equilibrium, market failures and the necessity of government intervention at micro level in order the competitive mechanisms, goods production, satisfying public needs and fair income distribution to be stimulated.

3. Language of instruction: Bulgarian

СЪДЪРЖАНИЕ

№	ТЕМА	Аудиторна заетост (часове)			
		Редовно обучение		Дистанционно обучение	
		Л	У	Л	У
1.	ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА СИСТЕМА И ТИПОВЕ ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ THE ECONOMIC PROBLEM AND ECONOMIC SYSTEMS Параметри на икономическата система. Какво, как и за кого да се произвежда. Граница, таблица и крива на производствените възможности. Специализация и алтернативни разходи. Сравнителни предимства. Строеж и организация на икономическите системи. Типове икономически системи. Смесена икономика.	4	0	0,5	0
2.	ELEMENTARY THEORIES OF DEMAND AND SUPPLY. ELASTICITY Въведение. Пазарът-взаимодействие на пазарните сили. Търсене. Предлагане. Пазарно равновесие. Общо понятие за еластичност. Еластичност на търсенето. Еластичност на предлагането. Ценова еластичност на предлагането във времето. Спирала на пазарната реакция.	4	0	0,5	0
3.	ПОЛЕЗНОСТ И ПОТРЕБЛЕНИЕ UTILITY AND CONSUMPTION Потребности, блага и полезност. Закони за потребностите и полезността. Кардинален и ординален подход и полезност. Обща, средна и пределна полезност. Зависимости в изменението на общата, средната и пределната полезност. Потребителски излишък (рента на потребителя). Рационален избор и равновесие в поведението на потребителя според кардиналния подход. Ефект на дохода и ефект на заместването. Пределна полезност и крива на търсенето.	4	0	0,5	0
4.	БЮДЖЕТНО ОГРАНИЧЕНИЕ И ПОТРЕБИТЕЛСКИ ИЗБОР BUDGET CONSTRAIN AND CONSUMPTION CHOICE Крива на безразличие и карта на безразличие. Условия на заменяемост. Пределна норма на заместване на благата. Зона на субституция. Бюджетна линия. Пределна норма на трансформация на благата. Ефект от изменение в дохода, в цената на едно благо и в цените на две блага. Равновесие в поведението на потребителя според ординалния подход. Крива “доход-потребление”. Крива на Енгел. Крива “цена-потребление”.	4	0	0,5	0
5.	ПРОИЗВОДСТВОТО В КРАТКОСРОЧЕН ПЕРИОД PRODUCTION IN THE SHORT RUN PERIOD Производството като процес. Фактори на производството. Оптимална комбинация и ефективност на използваните фактори на производство. Производствена функция. Периодизация на производството по А. Маршал. Текущи и дългосрочни цели и решения на фирмата. Оптимизиране на производствената функция и технологичен избор. Общ, среден и пределен продукт. Средна и пределна производителност на производствените фактори.	4	0	0,5	0

6.	ПРОИЗВОДСТВОТО В ДЪЛГОСРОЧЕН ПЕРИОД PRODUCTION IN THE LONG RUN PERIOD Производствена функция в дългосрочен период. Изоквантни линии и пределна норма на техническо заместване. Разходно ограничение и изокости. Механизъм за постигане на равновесие на производителя. Път на развитие на производителя. Избор на оптимална технология.	4	0	0,5	0
7.	ФИРМА. РАЗХОДИ, ПРИХОДИ И ПЕЧАЛБА THE FIRM. COSTS, REVENUES AND PROFIT Видове разходи на фирмата в краткосрочен период: фиксирани и променливи разходи, общи и средни разходи, пределни разходи. Изменения и зависимости между производствените разходи. Разходи на фирмата в дългосрочен период. Възвръщаемост от мащаба на производството. Приходи на фирмата. Общ, среден и пределен приход. Печалба на фирмата – нормална и икономическа печалба. Условия за максимизиране на печалбата в краткосрочен и дългосрочен период.	4	0	0,5	0
8.	СЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ PERFECT COMPETITION Фирма и пазарна структура. Конкурентно поведение на фирмите и видове пазарни структури. Характеристика на свършената конкуренция. Поведение и предлагане на фирмата свършен конкурент. Поведение на фирмата свършен конкурент в краткосрочен период. Краткосрочно равновесие на фирмата и крива на краткосрочното предлагане на фирмата. Предлагане в отрасъла и пазарна крива на предлагането. Равновесие на фирмата и отрасъла в дългосрочен период. Отраслово и фирмено предлагане при постоянни, нарастващи и намаляващи средни разходи. Свършена конкуренция и ефективност.	4	0	1	0
9.	НЕСЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ. МОНОПОЛ IMPERFECT COMPETITION. MONOPOLY Понятие за монопол. Естествен, икономически и законов монопол. Пазарно търсене при чист монопол. Пределен приход и еластичност на търсенето. Равновесие на монопол, максимизиращ печалбата си. Ценова дискриминация. Стратегии на монополно поведение. Чист монопол и свършена конкуренция – сравнителен анализ. Икономическа и социална цена на монопола. Регулиране на монопола.	4	0	1	0
10.	МОНОПОЛИСТИЧНА КОНКУРЕНЦИЯ MONOPOLISTIC COMPETITION ОЛИГОПОЛ OLIGOPOLY Същност на монополистичната конкуренция. Продуктова диференциация, иновация и реклама. Равновесие на монополистичната фирма в краткосрочен и дългосрочен период. Икономическа ефективност и разпределение на ресурсите при монополистичната конкуренция. Понятие за олигопол. Модели на олигопол. Картелни	4	0	0,5	0

	споразумения. Лидерство при определяне на цената. Ценообразуване на база средни разходи. Модел на Курно. Пречупена крива на търсенето. Икономическа ефективност и разпределение на ресурсите при олигопол. Отрастова концентрация.				
11.	<p>ПОВЕДЕНИЕ НА ФИРМАТА НА ПАЗАРИТЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ФАКТОРИ INPUT MARKETS</p> <p>Обща характеристика на пазарите на производствени фактори. Поведение на фирмата, използваща един променлив фактор. Приход от пределния продукт на фактора. Максимизация на печалбата. Крива на фирменото търсене на производствения фактор.</p> <p>Поведение на фирмата при използване на два променливи фактора. Ефект на заместването и ефект на производствения резултат. Еластичност на факторното търсене.</p> <p>Предлагане на производствени фактори. Доходи от производителното използване на ресурсите. Икономическа рента и трансферно възнаграждение.</p> <p>Ценообразуване при свършена и несвършена конкуренция на факторните пазари.</p>	4	0	1	0
12.	<p>ПАЗАР НА ТРУДА LABOR MARKETS</p> <p>КАПИТАЛОВ ПАЗАР. ПАЗАР НА ЗЕМЯ CAPITAL MARKETS. LAND MARKETS</p> <p>Структура и функциониране на пазарите на труд. Индивидуално и пазарно търсене на труд. Индивидуално и пазарно предлагане на труд. Ефект на дохода и ефект на заместването. Равновесие на конкурентния пазар на труда. Работна заплата. Възвръщаемост на инвестициите в човешкия капитал.</p> <p>Търсене и предлагане на труд при несвършена конкуренция. Монопсон. Равновесие на монопсона.</p> <p>Двустранен монопол на трудовия пазар. Профсъюзи и колективно договаряне. Икономически и социални ефекти от дейността на профсъюзите</p> <p>Капитал и инвестиции на фирмата. Съвкупна и чиста възвръщаемост от капитала. Стойност във времето и дисконтиране на капиталови потоци.</p> <p>Пределна ефективност на капитала и търсене на капитал. Равновесие на капиталовия пазар.</p> <p>Търсене на заемни средства. Лихвен процент – детерминанти. Номинален и реален лихвен процент. Цена на доходоносните активи. Понятие за фондова борса и рисков капитал. Предприемачество и печалба.</p> <p>Земята като производствен фактор. Предлагане на земя.</p> <p>Търсене на земя. Равновесие на пазара на земя. Поземлена рента – понятие и видове. Оценка на алтернативните варианти за използване на земята.</p>	4	0	0,5	0
13.	<p>ОБЩО ПАЗАРНО РАВНОВЕСИЕ И ИКОНОМИКС НА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО GENERAL EQUILIBRIUM AND WELFARE ECONOMICS</p> <p>Частично и общо пазарно равновесие. Анализ на общото пазарно равновесие при свършена конкуренция. Технологична ефективност и X – неефективност.</p>	4	0	0,5	0

	Ефективност в разпределението. Оптималност по Парето. Предимства и недостатъци на пазарния механизъм при съвършена конкуренция. Ефективност и справедливост. Икономикс на благосъстоянието. Функция на общественото благосъстояние.				
14.	ФУНКЦИОНАЛНИ ПАЗАРНИ ДЕФЕКТИ И ИКОНОМИЧЕСКА РОЛЯ НА ДЪРЖАВАТА FUNCTIONAL MARKET FAILURES AND ECONOMIC ROLE OF GOVERNMENT Пазарни дефекти - обща характеристика. Видове пазарни дефекти: монополизация на пазарите, асиметричност на информацията, външни ефекти, обществени блага. Видове обществени блага. Неефективност от частното производство на чистите обществени блага. Крива на търсене на обществени блага. Определяне на оптималното количество на обществени блага. Обществен избор и модел на представителната демокрация. Външни ефекти - видове. Механизми за интернализация на външните ефекти. Теорема на Коус. Икономическа и социална цена на ограничаване на то на негативните външни ефекти.	4	0	0,5	0
15.	СОЦИАЛНИ ДЕФЕКТИ НА ПАЗАРА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОХОДА SOCIAL MARKET FAILURES AND INCOME DISTRIBUTION Влиянието на пазара върху разпределението на дохода. Разпределение на дохода и неравенство. Теории за справедливото разпределение. Измерване на неравенството в разпределение на дохода. Крива на Лоренц. Разпределение на богатството. Бедност, равенство и ефективност. Преразпределителна политика. Видове данъци. Средна и пределна данъчна ставка. Алтернативи за данъчна база. Сфера на действие на данъците. Разпределение на данъчното бреме между производители и потребители. Измерване на свръхданъчното бреме. Оптимално данъчно облагане.	4	0	0,5	0
	Общо	60	0	9	0

Легенда: Л – лекции; У – упражнения

МЕТОДИ НА ПРЕПОДАВАНЕ

Обучението по учебната дисциплина се осъществява чрез комбиниране на различни методи на преподаване. На лекции се представят основни теоретични постановки, извеждат се зависимости на базата на конкретни примери от икономическата действителност и същите се илюстрират чрез графики, логически схеми, статистическа информация и др. По време на лекциите се решават също задачи, казуси, тестове, като се използват специално разработени за целта методически помагала. Активно се използват съвременни дидактически средства и богатата икономическа и статистическа информация. При възможност се предвижда и изнесено обучение в бизнес среда или администрация.

Необходимите ресурси за обучение са: компютърна мултимедия, бяла дъска, маркери, а за дистанционната форма на обучение – специализиран софтуер, уеб базирана система за обучение, включваща комплект от предварително подготвени материали, а също така се използват и електронни платформи и други съвременни образователни технологии за оценяване и контрол на резултатите от обучението, в т. ч. използването на тестови център.

Самостоятелната подготовка на студентите от дистанционна форма на обучение има основно значение за успешното усвояване на учебното съдържание. Тя е предназначена да компенсира по-малкия хорариум на лекциите, които имат главно консултационен характер. Всеки студент разработва курсов проект, който публикува в електронната платформа за обучение. Самостоятелната работа се оценява отделно и има определена тежест при формирането на крайната оценка по учебната дисциплина.

ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ

Форма на извънаудиторна заетост	Брой часове	
	Редовно обучение	Дистанционно обучение
1. Провеждане на практически занятия		
2. Разработване на курсова работа/проект		61
3. Подготовка на реферат		
4. Решаване на казус		
5. Разработване на задание		
6. Проучване по поставена задача		
7. Подготовка за текущ контрол (междинен тест)	45	
8. Други: работа с електронни източници		
9. Подготовка за изпит	45	80
Общо	90	141

ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването по дисциплината е комплексно.

При редовна форма на обучение крайната оценка се образува по следния начин:

$$КО = 0,5 \text{ ПИ} + 0,5 \text{ ТК},$$

където:

КО	=	крайна оценка;
ПИ	=	оценка от писмен изпит;
ТК	=	оценка от текущ контрол през семестъра;

При дистанционна форма на обучение крайната оценка се образува по следния начин:

$$\text{КО} = 50 \% \text{ ПИ} + 50 \% \text{ РЗ},$$

където:

КО	=	крайна оценка;
ПИ	=	оценка от писмен изпит;
КЗ	=	оценка от разработване на задание.

Използват се електронни платформи (като MS Teams; Google Forms; Moodle) и други съвременни образователни технологии, както за обучението, така и за оценяване и контрол на резултатите от него, в това число използване и на тестови център.

Крайната оценка е по шестобалната система. Минималната оценка за успешно приключване на обучението е „Среден (3)”. Съотнесена с Европейската система за трансфер на кредити, съпоставимостта на оценките е следната:

Отличен /6/	Много добър /5/	Добър /4/	Среден /3/	Слаб /2/
A	B	C	D	E
Присъждат се кредити както е по учебен план				Не се присъждат кредити

РЕЗУЛТАТИ

Учебната програма е насочена към формиране на изискваните за образователно-квалификационната степен знания (теоретични и фактологически), умения (познавателни и практически) и компетентности (самостоятелност и отговорност, ключови компетентности за учене през целия живот, езиково обучение, граждански и социални компетентности, цифрови компетентности, комуникативни компетентности, професионални компетентности), в съответствие с Националната квалификационна рамка¹ и Европейската референтна рамка на Ключовите компетентности за учене през целия живот².

Дисциплината предоставя на студентите следните основни знания:

- общите принципи на пазарната размяна и механизмите на пазарно ценообразуване на потребителските стоки и производствените фактори;
- характеристиките на различните видове пазарни структури и ролята на конкурентната и неконкурентната пазарна среда върху икономическата ефективност;
- принципите на максимизиращото поведение на икономическите субекти и възможностите за реализация на икономическите им цели;
- условията за постигане на общо равновесие в пазарната система, отклоненията от него и необходимостта от държавна намеса.

¹Националната квалификационна рамка на Република България (РМС № 96/02.02.2012) дефинира знанията, уменията и компетенциите, които се изискват като резултат от обучението в съответните образователно-квалификационни степени във висшето образование.

²Европейската референтна рамка на Ключовите компетентности за учене през целия живот (Официален вестник на Европейския съюз С 189/7 4.6.2018 г.) дефинира осем ключови компетентности необходими за личностна реализация и развитие, пригодност за заетост, социално приобщаване, устойчив начин на живот, успешен живот в едни мирни общества, организиране на живота по здравословно осъзнат начин и активно гражданско участие.

Обучението по дисциплината формира у студентите следните основни умения:

- самостоятелен анализ на действието на пазарните сили и установяване на зависимости, както и промените настъпващи в резултат от влиянието на съвкупност от фактори;
- сравнение на характеристиките на реалните пазари и достигане до изводи относно отклоненията от съвършената конкуренция;
- оценяване на конкретни икономически параметри на състоянието на микроикономическите единици;
- обобщения и изводи относно рационализирането на собственото поведение в динамичната пазарната среда.

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДИСЦИПЛИНАТА

- London School of Economics, Великобритания
- Humboldt Universitaet, Германия
- Kent University, Великобритания

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

А. Основна

1. Микроикономика. (2011). Колектив, под ред. на проф. д-р Тр. Спасов, Първо издание, Университетско издателство "Стопанство", С., 2011.
2. Миркович, К. (2003). Микроикономикс, Второ издание, С., "Тракия-М".
3. Микроикономика. (2011). Учебно-методическо помагало. Колектив. Първо издание, Университетско издателство "Стопанство", София.
4. Йотова Л. (2014). Микроикономика, Мултимедиен учебник за дистанционно обучение, Distmoodle.unwe.bg
5. Banerjee S. (2021). Intermediate Microeconomics. A tool-building approach, 2nd Edition, Routledge.
6. Goolsbee, A. Steven Levitt, Chad Syverson. (2024). Microeconomics, Fourth Edition.
7. Krugman, K. Wells, R. (2014). Microeconomics, Publisher: WorthPublishers, 4th Edition, ISBN 13: 9781464143878
8. Tandon, P. (2024). Microeconomic Theory. An Intermediate Text, Taylor & Francis, ISBN:9781040085813, p. 510.
9. Browning, E. K., Zupan, M. A. (2020). Microeconomics: Theory and Applications. John Wiley and Sons, Inc. ISBN 978-0-471-67943-1.
10. Besanko, D. Braeutigam, Ronald. (2020). Microeconomics. 6th Edition, John Wiley & Sons.
11. Kreps, David, M. (2019). Microeconomics for managers. Princeton University Press.
12. Perloff J. M. (2023). Microeconomics, 9th edition, University of California-Berkeley.
13. Open Stax. (2022) Principles of Microeconomics, Third Edition, Kendall Hunt Publishin.
14. McKenzie, B. R., Schansberg, E. D., Lee, R. D. (2024). Microeconomics for Managers Principles and Applications, Cambridge University Press ISBN:9781009354752

Б. Допълнителна

1. Browning, E. K., Zupan, A. M. (2020). Microeconomics: Theory and applications. John Wiley&Sons.
2. O'brien, A. P. Glenn P Hubbard (2016). Microeconomics”, Published by Pearson College Div, 6th Edition, ISBN:10: 0134106245
3. Pans, R. (2024). Lectures on Microeconomics The Big Questions Approach, MIT Press, ISBN:9780262552899, p. 344.
4. Malaga, Kr. Sobczak, K. (2022). Microeconomics Static and Dynamic Analysis, Springer International Publishing.
5. Varian H., Melitz, M. (2023). Intermediate Microeconomics: A Modern Approach (Eighth Edition), https://faculty.ksu.edu.sa/sites/default/files/microeco-_varian.pdf

В. Електронни източници

1. <https://nsi.bg/bg>
2. <https://www.bnb.bg/>
3. <https://www.imf.org/en/Home>
4. <https://www.worldbank.org/en/home>

Съставил: _____

(Катедра Икономикс)

Ръководител катедра: _____

(доц. д-р Ивайло Беев)

Декан: _____

(проф. д-р Георги Петрунов)